

GENERALADVOKATEN

ÅRSRAPPORT OVER DISIPLINÆR- OG STRAFFESAKER I FORSVARET I 2017

Oslo, 31. juli 2018

Sigrid Redse Johansen
kst. generaladvokat

Postadresse:
Postboks 651 Sentrum
0106 OSLO

Kontoradresse:
Karl Johans gate 18 C
0159 OSLO

Telefon: +47 22 70 87 50
Militær telefon: 510 5681
Telefaks: +47 22 41 94 54
E-post: post@generaladvokaten.no
Hjemmeside: www.generaladvokaten.no

GENERALADVOKATEN

GENERALADVOKATENS ÅRSRAPPORT OVER DISIPLINÆR- OG STRAFFESAKER I FORSVARET I 2017

INNHold

1	Innledning	2
2	Sammendrag og hovedkonklusjoner	2
3	Nærmere gjennomgang – antall og refselsesmiddel	3
3.1	Generelt	3
3.2	Totalantallet	4
3.3	Forseelsenes art	4
3.4	Valg av refselsesmiddel	6
4	Klagesaksbehandling	6
5	Generaladvokatens uttalelser i klage- og kontrollsaker	8
5.1	Klagesaker	8
5.2	Kontrollsaker	8
6	Dommer i straffesaker	8

GENERALADVOKATENS ÅRSRAPPORT OVER DISIPLINÆR- OG STRAFFESAKER I FORSVARET I 2017

1. Innledning

Generaladvokaten og krigsadvokatene utgjør den militære påtalemyndighet. Embetet utfører oppgaver tillagt påtalemyndigheten som angår brudd på militær straffelov, rådgir militære sjefer i disiplinærsaker og deltar aktivt i faglig arbeid, nasjonalt og internasjonalt, om aktuelle militærjuridiske problemstillinger.

Generaladvokaten og krigsadvokatene bistår de militære sjefer ved etterforskning av disiplinærsaker og fører tilsyn med utøvelsen av disiplinærmyndigheten. Som en del av tilsynet kontrollerer generaladvokaten og krigsadvokatene alle refselsener som ilegges i Forsvaret. Refselsene skal oversendes den respektive krigsadvokat og generaladvokaten innen de frister som er angitt i disiplinærloven kapittel 10. Generaladvokaten fører statistikk over refselsener og andre disiplinærsaker og militære straffesaker.

Refselse er et virkemiddel for militære sjefer med det formål å skape og opprettholde militær moral og disiplin og derigjennom fremme effektiviteten i det militære forsvar. Refselse er ikke straff, men kan likevel være et inngripende tiltak for den det gjelder og det er derfor viktig at de nødvendige krav til den refsedes rettssikkerhet, herunder en hurtig, grundig og objektiv saksbehandling, etterleves. Refselse kan ilegges for alle brudd på militære tjenesteplikter, brudd på militær skikk og orden og mindre alvorlige straffbare forhold. I tilfeller hvor det er tvil om en sak er en straffesak eller en disiplinærsak, bør saken forelegges en krigsadvokat eller generaladvokaten for råd – det såkalte sporvalget.

Rapporten for 2017 avgis senere enn den bør på grunn av forsinket innrapportering av ilagte refselsener fra militære avdelinger. Av de 362 refselsene som er kontrollert av krigsadvokatene, er 25 refselsener ennå ikke kontrollert av generaladvokaten slik disiplinærreglementet krever. Det er de 337 refselsene generaladvokaten har kontrollert som utgjør grunnlaget for statistikken i rapporten, bortsett fra punkt 3.2. Når det er nevnt at innrapporteringen av refselsene til dels er forsinket, bør det også nevnes at etterslepet er mindre enn det var i 2016. Da var differansen mellom krigsadvokatenes og generaladvokatens kontroll på 57 refselsener. Det er nærliggende å anta at fremgangen først og fremst skyldes det historisk lave antallet registrerte refselsener i 2017, som altså er 362, mot 483 refselsener registrert ilagt i 2016.

Det vil bli nedsatt en arbeidsgruppe som skal ta for seg revisjon blant annet av disiplinærloven og disiplinærreglementet. Arbeidet vil etter planen bli påbegynt i løpet av inneværende år. Både reglene for innrapportering av refselsener, det vil si reglene for tilsyn og kontroll av militære sjefers disiplinærmyndighetsutøvelse, og krigsadvokatenes og generaladvokatens fagledelse av militærpolitiet, må vurderes av arbeidsgruppen.

I rapporten for refselsener ilagt i 2016 ble det forespeilet en revidert versjon av Generaladvokatens veiledning i behandling av disiplinærsaker. Den reviderte versjonen ble satt i kraft 30. januar i år og er tilgjengelig på FOBID på Forsvarets intranett. Veiledningen er ment som førstehjelp. Militære sjefer har fremdeles anledning til å ta kontakt med krigsadvokat i enhver disiplinær- eller straffesak, noe mange militære sjefer benytter seg av. Forøvrig vil en minne om anledningen alle militære avdelinger har til å bestille undervisning fra Generaladvokatembetet i disiplinærrett og militær strafferett. Undervisningen vil foregå hos avdelingen, er vederlagsfri og kan tilpasses avdelingens behov.

2. Sammendrag og hovedkonklusjoner

Antall refselsener registrert hos Generaladvokaten for 2017 er 337. Dette gir en refselseshyppighet per soldatårsverk på 4. (Går man ut fra antallet refselsener kontrollert av krigsadvokatene, 362, blir refselseshyppigheten per soldatårsverk 4,3 %.) Tilsvarende prosenttall for 2016 var 5,3. Sett i et historisk perspektiv tyder statistikken på at den disiplinære situasjonen i Forsvaret er god.

Våpenrelaterte overtredelser er den vanligste typen overtredelse og utgjør 20,7 % av refselsene ilagt i 2017. I 2016 var tallet 22,5 %, mot 18,9 % i 2015, 10,8 % i 2014 og 19,5 % i 2013. Tallet for 2014 fremstår som sjeldent lavt.

Overtredelsestypen det er reagert nest mest overfor er tjenesteforsømmelse, herunder soving på fyringsvakt og vaktforsømmelse, som er grunnlaget i 20,18 % av refselsene. Det har vært relativt stabile tall for denne typen overtredelser de siste årene. I 2016 var 17,3 % av refselsene sortert på denne gruppen, i 2015 var tallet 17,2 %, mot 19,4 % i 2014 og 17 % i 2013.

Alkoholrelaterte overtredelser ligger til grunn for 17,8 % av refselsene, omtrent som for refselsene ilagt i 2013 (17 %), ned fra 22 % i 2016, 24,9 % i 2015 og 23 % i 2014.

Bot er benyttet som refselsesmiddel i 81,3 % av refselsene, og holder dermed frem som det klart mest brukte refselsesmiddelet: I 2016 var tallet 84,2 %, i 2015 var det 81,7 %, i 2014 84 % og i 2013 81 %.

Frihetsinnskrenkning er benyttet som refselsesmiddel i 8,3 % av refselsene, betydelig opp fra 2,1 % i 2016, 4,3 % i 2015, 4,7 % i 2014 og 4,8 % i 2013.

Irettesettelse, som er det mildeste refselsesmiddelet, er benyttet i 7,7 % av refselsene, noe ned fra 9,8 % i 2016 og 9,4 % i 2015. I 2014 og 2013 var tallet henholdsvis 7 % og 4,7 %.

Arrest er det mest inngripende refselsesmiddelet, og forbeholdes alvorlige disiplinærsaker som kan ligge på grensen til straffesak. Bruken av arrest som refselsesmiddel har hatt en jevn nedgang siden 2013. Det ble benyttet i 2,6 % av sakene i 2017, mot 3,7 % i 2016, 4,5 % i 2015, 6,7 % i 2014 og 6,9 % i 2013. Med virkning fra 1. januar 2018 har Forsvarssjefen besluttet å suspendere bruken av arrest som prinsipielt refselsesmiddel i fremtiden.

Nærmere kommentarer med opplysning om utviklingen over flere år er gitt nedenfor.

3. Nærmere gjennomgang – antall og refselsesmiddel

3.1 Generelt

Det er, som nevnt, en viss usikkerhet ved statistikken at det mangler innrapportering fra enkelte avdelinger. Videre må statistikken leses i lys av at det ikke sjelden reageres på flere forhold i samme refselse, jf. disiplinærloven § 8 og disiplinærreglementet punkt 33–39. Slike refselsener er i statistikken bare registrert under den kategori som passer best til grunnlagsbeskrivelsen. Er det flere forhold som beskrives godt og tilstrekkelig, tas bare det mest alvorlige forholdet med i statistikken.

3.2 Totalantallet

Det samlede antall refselsener synes å ha stabilisert seg etter en brå nedgang fra 2002 til 2004. Det er likevel rimelig å anta at reduksjonen i ilagte refselsener ikke var så stor som de innrapporterte tallene skulle tilsi, på grunn av til dels vesentlig mangelfull innrapportering fra 2002–2005. Det er først fra 2006 at en anser tallene som noenlunde pålitelige.

Antallet ilagte refselsener har etter våre opptegetninger hatt følgende utvikling siden 2006:

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ant.	551	636	503	603	590	669	553	480	554

År	2015	2016	2017
Ant.	494	483	362

Vel så interessant som antallet refselsener som sådan, er refselseshyppigheten regnet som antall refselsener sett i forhold til antall soldatårsverk. Denne beregningsmåten gir en noe lavere refselseshyppighet enn det reelle tallet, da den ikke tar høyde for at mannskapsstyrken reduseres gjennom frafall av forskjellige årsaker.

Fra 2006 ligger beregnet refselseshyppighet i området 5–7 %:

2006: 5 %	2011: 7,0 % ¹	2016: 5,3 % ²
2007: 6 %	2012: 6,0 % ³	2017: 4,3 % ⁴
2008: 5 %	2013: 5,7 % ⁵	
2009: 6 %	2014: 6,5 % ⁶	
2010: 6 %	2015: 5,9 % ⁷	

Inntil 2003 hadde refselseshyppigheten siden 1994 ligget i området 14–17 %, mens den kunne ligge opp mot 50 % når man går lenger tilbake i tiden. Fra og med 2003 har refselseshyppigheten ligget mellom 5–7 %. Disiplinærstatistikken sett i et historisk perspektiv tyder derfor, som fremhevet innledningsvis, på at den disiplinære situasjon i Forsvaret er god.

3.3 Forseelsenes art

Ulovlig fravær

Ulovlig fravær representerte i 2017 9,7 % av refselsene. Det er en markant nedgang fra de senere år: I 2016 var andelen på 14,5 %, i 2015 var den 14,2 %, i 2014 19,2 % og i 2013 17,6 %. Nedgangen i 2015 og 2016 antas å kunne tilskrives en stadig høyere andel meget motiverte soldater. Tilbake i 2002 var andelen 32,4 %.

Alkoholrelaterte overtredelser

Alkoholrelaterte overtredelser utgjorde i 2017 17,8 % av refselsene. I 2016 var andelen på 22 %, mens den var 24,9 % i 2015, 23 % i 2014 og 17 % i 2013. I det meste av perioden siden

¹ Basert på rekvirert styrke 9 610.

² Basert på rekvirert styrke 7 986.

³ Basert på rekvirert styrke 9 265.

⁴ Basert på rekvirert styrke 8 383.

⁵ Basert på rekvirert styrke 8 448.

⁶ Basert på rekvirert styrke 8 531.

⁷ Basert på møtt styrke 8 306 (rekvirert styrke var 8 560).

2006 har andelen ligget rundt 25 %, med unntak av et toppår i 2006 (ca. 34 %) og et bunnår i 2007 (21,6 %). Tallene inkluderer ikke saker der beruselse har vært med i bildet som årsaksfaktor ved for eksempel ordrenektelse og vold.

Våpenforseelser

Etter en bunnotering i 2014 på 10,8 % har antallet våpenrelaterte overtredelser på ny normalisert seg omkring 20 %: I 2017 ble 20,7 % av refselsene ilagt for våpenforseelser, mot 22,5 % i 2016, 18,9 % i 2015 og 19,5 % i 2013. En har ingen opplysninger som taler for at stupet i 2014 og oppgangen deretter skyldes annet enn tilfeldigheter.

Overtredelser med hensyn til den militære underordning

Refselser for overtredelser som *ordreunntatelse*, *ordrenektelse* og *respektstridig opptreden* samt *vold mot befal eller militærpoliti* utgjør samlet sett 8 % av refselsene, mot 3 % i 2016, 5,6 % i 2015, 9,8 % i 2014 og 2,5 % i 2013.

Det samlede antallet refselser i denne gruppen er 27, der 1 refselse ble ilagt for vold mot militærpolitiet. Vold eller trusler mot militærpolitiet, militære vakter eller andre foresatte eller overordnede behandles i utgangspunktet strafferettslig, og utgjør som regel noen få straffesaker per år. Det er med andre ord lite friksjon av alvorlig art mellom foresatte og undergitte i Forsvaret. De øvrige refselsene i gruppen angår ordrenektelse (4), ordreunntatelse (5) og respektstridig opptreden (9), i tillegg til 1 refselse ilagt for løgnaktighet.

Vaktforsømmelser

Vaktforsømmelser utgjør 6,8 % av refselsene ilagt i 2017, mot 5,6 % i 2016, 5,8 % i 2015, 2,9 % i 2014 og 9,2 % i 2013.

Soving på fyringsvakt

Soving på fyringsvakt har vært registrert separat i statistikken siden 2010. I 2017 er 5,9 % av refselsene ilagt for soving på fyringsvakt, mot 3,7 % i 2016, 3,2 % i 2015, 4 % i 2014 og 5 % i 2013. Soving på fyringsvakt med derpå følgende fare for brann medfører et stort og alvorlig skadepotensial. Selv om den utviste grad av skyld som regel er lav i disse sakene, er det derfor etter generaladvokatens oppfatning både riktig og viktig at det av preventive hensyn fortsatt reageres med refselse med mindre helt spesielle formildende omstendigheter skulle foreligge.

Trafikkforseelser

Trafikkforseelser utgjorde i 2017 2,6 % av refselsene. For 2016 var andelen på 4,4 %, mot 2,8 % i 2015, 2,7 % i 2014 og 4,4 % i 2013. Ser man utviklingen over flere år, får man et tydelig bilde av en minkende andel trafikkforseelser. I 2004 og 2005 var andelen på 6,5 %, og i 2003 var tilsvarende tall ca. 10 %. Under forutsetning av at tallene gjenspeiler realiteter, og ikke bare for eksempel redusert aktivitet fra militærpolitiets side når det gjelder trafikkkontroller, bør man si seg fornøyd med at det er få trafikk saker blant refselsene.

Seksualrelaterte overtredelser

I 2017 er 6,8 % av refselsene registrert på gruppen for seksualrelaterte overtredelser, opp fra 4,2 % i 2016, 4,3 % i 2015, 3,4 % i 2014 og 2,5 % i 2013. Det dreier seg om totalt 23 refselser, hvorav 21 refselser er registrert på undergruppen *seksuell handling/omgang med samtykke* og 2 refselser er registrert på undergruppen *seksuell handling uten samtykke*.

Hvorvidt saker som dreier seg om uønsket seksuell oppmerksomhet behandles disiplinært eller forfølges strafferettslig, avhenger i ikke ubetydelig grad av fornærmedes ønske. Det er heller ikke ethvert brudd på borgerlige straffebestemmelser som kan behandles disiplinært; det kan bare de mindre alvorlige lovbrudd, jf. disiplinærreglementet punkt 9.

Som nevnt innledningsvis, foreligger det nå en revidert utgave av veiledning i behandling av disiplinærsaker. Der er det lagt til en veiledning for behandling av saker som angår mistanke om voldtekt og andre alvorlige seksuallovbrudd. Veiledningen gir blant annet råd om hva sjefen kan og bør foreta seg i saker der fornærmede kvier seg for å gå til anmeldelse. I enkeltsaker er det å foretrekke at vedkommende sjef tar kontakt med krigsadvokat så tidlig som mulig.

Skadeverk, tyveri og vinningsforbrytelser

Skadeverk, tyveri og andre vinningslovbrudd utgjør til sammen 3,2 % av refselsene, opp fra 0,2 % i 2016, 2,1 % i 2015, 2,3 % i 2014 og 3 % i 2013. Hvorvidt denne type saker skal forfølges disiplinært eller strafferettslig må avgjøres konkret. Krigsadvokat bør konsulteres.

Mobbing og trakassering

Det er ikke registrert noen refselsener på gruppen for mobbing og trakassering i 2017. I 2016 var det registrert 1 slik refselse, mot 5 i 2015, 6 i 2014 og 1 i 2013. Det kan være enkelte saker som tenderer mot mobbing/trakassering som er registrert på gruppen militær skikk og orden (28 refselsener, det vil si 8,3 % av refselsene i 2017). Det dreier seg i så fall om et beskjedent antall saker.

3.4 Valg av refselsesmiddel

Arrest

Arrest er som nevnt det mest inngripende refselsesmiddelet og er forbeholdt de mest alvorlige disiplinærsakene. Arrest avtjenes i militært arrestlokale og den refsede tas ut til daglig tjeneste. Maksimal arrest er 20 dager.

Arrest er brukt i 2,6 % av refselsene ilagt i 2017, og føyer seg således inn i en jevnt nedadgående trend: 3,7 % i 2016, 4,5 % i 2015, 6,7 % i 2014 og 6,9 % i 2013. Fra 1. januar 2018 opphevet Forsvarssjefen arrest som refselsesmiddel i fredstid inntil videre.

Bot

Den militære avdeling hvor refselsen er ilagt sørger for inndrivelse av refselse på bot ved trekk i tjenestetillegg eller lønn. For menige som avtjener verneplikt – førstegangstjeneste eller i Heimevernet – er maksimal bot 20 ganger det daglige tjenestetillegg (p.t. kr 3 400). For ansatt personell er maksimal bot 50 ganger tjenestetillegget (p.t. kr 8 600).

Bot er som alltid det mest brukte refselsesmiddelet, benyttet i 81,3 % av refselsene, mot 84,2 % i 2016, 81,7 % i 2015, 84 % i 2014 og 81 % i 2013. Andelen refselsener ilagt på bot har holdt seg noenlunde stabil de senere år med en viss glidning fra arrest til bot.

Frihetsinnskrenkning

Frihetsinnskrenkning består i et forbud mot å forlate leir, fartøy eller annet nærmere bestemt område. Maksimalt antall dager det kan ilegges frihetsinnskrenkning som refselse er 30.

Andelen refselsener ilagt på frihetsinnskrenkning i 2017 er 8,3 %, noe som bryter med en ellers

nedadgående trend: 2,11 % i 2016, 4,30 % i 2015, 4,7 % i 2014, 4,8 % i 2013, 7,2 % i 2012, 9,6 % i 2011, 11 % i 2010 og 15 % i 2009. Det er for tidlig å si noe om hva økningen i 2017 skyldes.

Irettesettelse

Irettesettelse som refselse kan ilegges i form av streng irettesettelse eller simpel irettesettelse. Streng irettesettelse innebærer at irettesettelsen foretas av refsende sjef overfor den refsede i nærvær av flere befal eller menige, mens simpel irettesettelse foretas i enerom eller tjenstlig skriv.

Irettesettelse er et refselsesmiddel som brukes for de minst graverende sakene og er brukt i 7,7 % av refselsene i 2017, noe ned fra 9,8 % i 2016 og 9,4 % i 2015. Det er likevel en markant økning fra tidligere, da andelen i 2014 var 4,7 %, 7 % i 2013, 6,7 % i 2012, 2,6 % i 2011 og 3,6 % i 2010 og 5,6 % i 2009.

4. Klagesaksbehandling

Oversikt over antall klagesaker foreligger fra og med 1990. Oversikten er basert på antall uttalelser avgitt av krigsadvokat eller generaladvokat som ledd i klagesaksbehandling:

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ant.	18	35	25	19	25	28	26	19	30	17	13

For *Klagenemnda for disiplinærsaker*, som er annen og siste klageinstans, er statistikken slik:

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ant.	5	1	1	5	4	3	4	5	5	2	0

Klagehyppigheten har etter 2004 vært lav, fra tidligere å ha ligget på et noe høyere, men likevel stabilt lavt nivå. Fra 2007 er klageprosenten for førsteinstans følgende:

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
%	3,2	7,3	4,5	3,5	3,7	5,1	5,4	3,4	6,0	3,9	3,6

Den relativt lave klageprosenten kan tolkes som uttrykk for tillit til systemet. I saksbehandlingen legges det fra embetets side vekt på informasjon til avdelingene om klageadgangen, herunder at klageadgangen gjøres spesielt kjent for den refsede. Det antas også å ha en virkning at det jevnlig holdes foredrag for tillitsvalgte om disiplinærordningen.

Generaladvokaten antar videre at det relativt beskjedne antall klagesaker i betydelig grad skyldes god og rask etterforskning av militærpolitiet og utstrakt rådgivning fra krigsadvokat til refsende sjef forut for refselsens ileggelse. Krigsadvokatene gir råd om alt fra bevisvurdering til utmåling og selve utfyllingen av refselsesordren. I saker av et visst omfang eller alvorlighetsgrad vil krigsadvokatene ofte kontaktes av og bistå militærpolitiet på etterforskningsstadiet og derigjennom kvalitetssikre sakens opplysning.

Krigsadvokatens råd til sjef med disiplinærmyndighet gis enten muntlig per telefon eller skriftlig. Skriftlige råd gis i form av en uttalelse der krigsadvokaten har fått tilsendt sakens

dokumenter og vurderer alle sider av saken. I 2017 ga krigsadvokatene skriftlig forhåndsuttalelse i 87 saker, mens generaladvokaten avga uttalelse i 3 saker.⁸

Dersom en påklaget refselse til første klageinstans ikke blir opphevet eller endret i tråd med klagen, kan den refsede klage videre til klagenemnda.⁹ Klageprosenten for andre klageinstans er beregnet ut fra antall klager i første klageinstans, uavhengig av utfallet av saken. I og med at en del av klagerne får medhold i første instans og således ikke har noen grunn til å klage videre, vil klageprosenten i realiteten være noe høyere enn tallene nedenfor viser:

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
%	28	2,8	4	21	16	11	15,4	26,3	16,6	11,7	0

De absolutte tall er så vidt små når det gjelder sakene for klagenemnda, at tilfeldige endringer vil gi store prosentvise utslag. Generaladvokaten vil derfor ikke trekke noen konklusjoner ut over å konstatere at klagenemnda fortsatt synes å ha sin berettigelse som en siste kvalitetssikring.

5. Generaladvokatens uttalelser i klage- og kontrollsaker

5.1 Klagesaker

Generaladvokaten har behandlet 8 klagesaker i 2017, mot 6 i 2016, 15 i 2015, 6 i 2014, 7 i 2013, 17 i 2012, 9 i 2011, 7 i 2010 og 8 i 2009.

I samtlige saker anbefalte generaladvokaten at refselsen ble opprettholdt. For én refselse ble det anbefalt å nedsette utmålingen av boten fra kr 3 000 til kr 1 000 grunnet lang saksbehandlingstid. Refselsen er påklaget videre til klagenemnda og omtales derfor ikke nærmere her.

5.2 Kontrollsaker

Generaladvokaten har ikke avgitt noen uttalelser av typen særskilt kontroll – det vil si en gjennomgang av alle saksdokumenter som ligger til grunn for en allerede vedtatt refselse – i 2017.

6. Dommer i straffesaker avsagt i 2017

Generaladvokaten og krigsadvokatene utgjør den militære påtalemyndighet og har påtalemyndighet i saker som angår brudd på militær straffelov, jf. straffeprosessloven del 10. Sakene etterforskes som regel av militærpolitiets etterforskningsavdeling under krigsadvokatenes ledelse. I saker der krigsadvokatene ikke selv har påtalekompetanse avgjøres påtalespørsmålet av statsadvokaten på krigsadvokatens innstilling. Aktorat for tingrett og lagmannsrett utføres normalt av krigsadvokaten. Aktorat for Høyesterett utføres normalt av generaladvokaten.

Generaladvokaten og krigsadvokatene er også involvert i et varierende antall andre saker, for eksempel vinningslovbrudd, som involverer Forsvaret og/eller militært personell som ikke ender opp i embedets statistikk grunnet at det straffbare forhold dekkes av borgerlige straffebestemmelser og sakene overføres derfor til politiet.

⁸ 2014 var et toppår for denne type uttalelser med 116 (krigsadvokatene). I 2016 og 2015 var tallet henholdsvis 102 og 77.

⁹ Klagenemnda består av 3 medlemmer. Leder skal være jurist, fortrinnsvis med dommererfaring, og være uten tilknytning til Forsvaret. Av de øvrige medlemmer skal ett medlem være befal/offiser og ett medlem være vernepliktig mannskap. Nemnda ledes av tingrettsdommer Ole Kristen Øverberg.

Dette var tilfellet i fire straffesaker i 2017 som hadde sitt utspring i en militær avdeling i Sør-Norge. Sakene gjaldt underslag av Forsvarets tankekort til drivstoff, som de siktede hadde benyttet seg av til å tanke sine private kjøretøyer. Etterforskningen ble primært foretatt av militærpolitiets etterforskningsavdeling, og sakene juridisk forberedt av krigsadvokaten før de ble overført til politiet og pådømt som tilståelsessaker i tingretten. Det mest alvorlige forholdet resulterte i 75 dager ubetinget fengsel. Det ble til sammen idømt erstatningsansvar på kr 215 700 til fordel for Forsvaret i de fire sakene.

Generaladvokaten har registrert tre dommer for brudd på militær straffelov avsagt i 2017, alle med domfellelse i tråd med tiltalebeslutningen.

To av de tre dommene gjelder militærnekting. Trenden i militærnektersakene er at vedkommende nekter ytterligere vernepliktig tjeneste i Heimevernet etter å ha gjennomført førstegangstjenesten. Dette var situasjonen i begge dommene avsagt i 2017. Utviklingen skyldes antagelig ikke at heimevernsmannskaper har endret seg, men heller at distriktstabene i løpet av de senere årene har økt innsatsen når det gjelder å følge opp fravær. Normal straffutmåling for militærnekting (militær straffelov § 35) er 90 dager fengsel, hvorav 76 dager gjøres betinget, ved første gangs overtredelse. Den ene av dommene avsagt i 2017 gjaldt annen gangs overtredelse. Straffen ble satt til fengsel i 1 år, som er lovens minstestraff, hvorav 2 måneder ubetinget fengsel og 10 måneder betinget fengsel. I tillegg ble tiltalte for alltid fradømt retten til å gjøre tjeneste i rikets krigsmakt, som er en automatisk konsekvens av gjentatt militærnekting.

Den tredje av dommene avsagt i 2017 gjaldt trusler mot militærpolitiet. Tiltalte, som var beruset, ble innbrakt av militærpolitiet fra et utested da han ikke etterkom deres pålegg om å returnere til leir. I tjenestebilen på vei til leir truet tiltalte militærpolitiet. Truslene gikk ut på at tiltalte skulle spytte på militærpolitiet, knekke bena deres og sparke dem i ansiktet. Han ble dømt til 14 dager betinget fengsel og en ubetinget bot på kr 5 000.

****

